

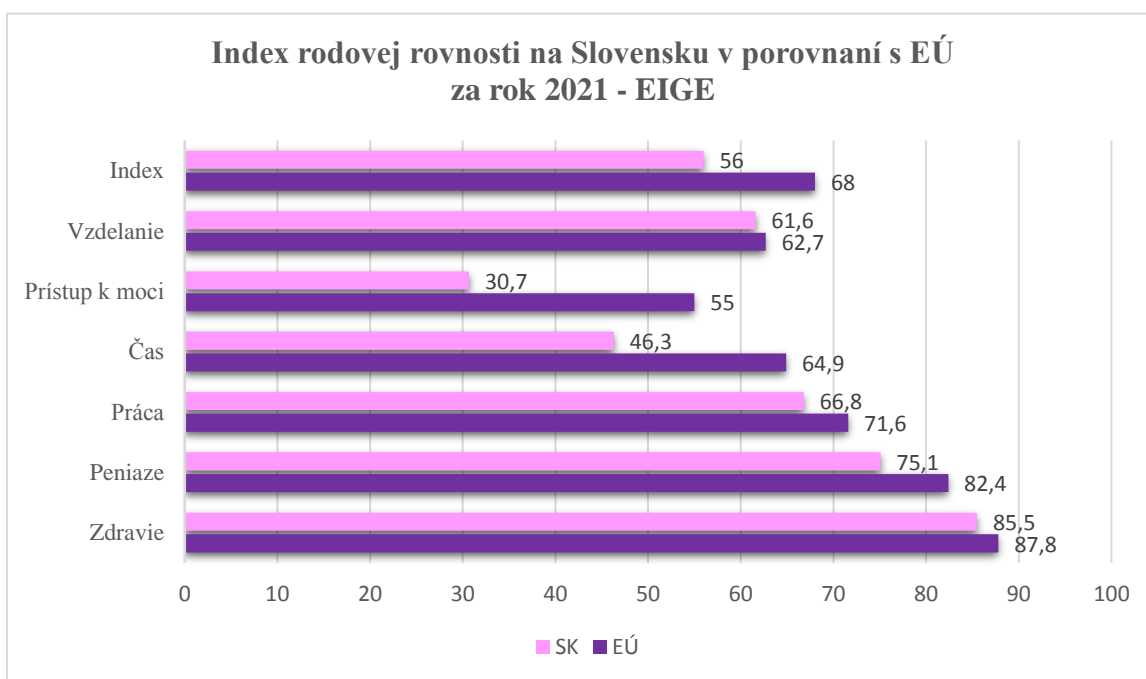
Súhrnná správa o stave rodovej rovnosti na Slovensku za rok 2021

Obsah

SLOVENSKO A INDEX RODOVEJ ROVNOSTI V EURÓPSKEJ ÚNII	3
STRATEGICKÉ DOKUMENTY A MATERIÁLY	5
NÁSILIE NA ŽENÁCH A DOMÁCE NÁSILIE	6
ZOSÚLADENIE PRÁCE A RODINY	14
TRH PRÁCE A MZDOVÝ ROZDIEL	16
DISKRIMINÁCIA	18
OBŤAŽOVANIE	19
PROJEKTY	21
DOTÁCIE	24
SÚHRN INDIKÁTOROV ROVNOSTI MEDZI ŽENAMI A MUŽMI	26
ZOZNAM SKRATIEK	29

Slovensko a Index rodovej rovnosti v Európskej únii

Index rodovej rovnosti je komplexný ukazovateľ, ktorý meria aspekt rovnosti žien a mužov a na základe strategického rámca Európskej únie (ďalej len „EÚ“) pomáha monitorovať pokrok v oblasti rovnosti žien a mužov za určitý čas. Za rok 2021 dosiahlo Slovensko 56 zo 100 bodov a umiestnilo sa tak na 24. mieste, čo predstavuje o 12 bodov nižšie skóre ako priemer EÚ. Za Slovenskou republikou nasleduje už len Rumunsko, Maďarsko a Grécko.¹

Najlepšie výsledky dosiahlo Slovensko v oblasti vzdelania, v ktorej sa umiestnilo na 12. mieste so skóre 61,6 bodu. V rámci tejto domény sa sledujú ukazovatele ako dosiahnuté vzdelanie, t. j. podiel žien a mužov s ukončeným terciárnym vzdelaním a účasťou žien a mužov na formálnom a neformálnom vzdelávaní a odbornej príprave počas života, ako aj segregácia v terciárnom vzdelávaní prostredníctvom percentuálneho podielu žien a mužov medzi študentmi v oblastiach vzdelávania, zdravotníctva, sociálnej starostlivosti, humanitných vied a umenia.² Naopak najväčší priestor na zlepšenie možno sledovať v oblasti moci, kde sa Slovensko umiestnilo na 23. mieste s 30,7 bodmi. Táto doména skúma zastúpenie žien a mužov v národných parlamentoch, vládach,

¹ Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) – Index rodovej rovnosti 2021: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/country/SK>

² Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) – Index rodovej rovnosti 2021: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/domain/knowledge/SK>

regionálnych či miestnych zastupiteľstvách, ďalej rovnováhu v ekonomickom rozhodovaní, ktoré sa prejavuje podielom žien a mužov v správnych radách najväčších spoločností kótovaných na burzách cenných papierov a v národných centrálnych bankách.³

Napriek tomu, že od roku 2010 došlo v oblasti času k zlepšeniu o 6,4 bodu, Slovensko naďalej ostáva na 25. priečke spomedzi všetkých členských štátov s 46,3 bodmi. Táto doména sa delí na dve kategórie. Prvá sa týka opatrovateľských povinností a meria rozdiely v zapojení žien a mužov do starostlivosti a výchovy detí alebo vnúčat, starších a zdravotne znevýhodnených osôb, ako aj ich zapojenie do varenia a domáчих prác. Druhá subkategória hodnotí, koľko žien a mužov sa zapája do spoločenských aktivít. Konkrétne meria rozdiely v zapojení žien a mužov do športových, kultúrnych alebo voľnočasových aktivít mimo ich domova v kombinácii s ich zapojením do dobrovoľníckych a charitatívnych aktivít.⁴

Oblasť práce meria, do akej miery môžu ženy a muži využívať rovnaký prístup k zamestnaniu a dobrým pracovným podmienkam v dvoch kategóriách a to participácia na trhu práce a odvetvová segregácia spolu s kvalitou práce. Slovensko sa v rámci tejto domény umiestnilo na 25. mieste rebríčka s ohodnotením 66,8 bodu, pričom v subkategórii participácia na trhu práce sa umiestnilo na 15. mieste, avšak pri odvetvovej segregácii a kvalite práce na poslednej priečke.⁵

Nerovnosťou v prístupe k finančným zdrojom a ekonomickou situáciou žien a mužov sa zaoberá oblasť peňazí, ktorá sa delí na dve kategórie. Prvá subdoména finančných zdrojov zahŕňa mesačné zárobky a príjmy žien a mužov merané prostredníctvom ukazovateľov, v rámci čoho Slovensko obsadilo predposlednú priečku rebríčka. Avšak v druhej podoblasti týkajúcej sa ekonomickej situácie, kde zachytáva riziko chudoby žien a mužov a rozdelenie príjmov medzi ženy a mužov, sa Slovensko umiestnilo na najvyššej priečke s celkovým ohodnotením 98,2 zo 100.⁶

³ Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) – Index rodovej rovnosti 2021: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/domain/power/SK>

⁴ Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) – Index rodovej rovnosti 2021: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/domain/time/SK>

⁵ Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) – Index rodovej rovnosti 2021: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/domain/work/SK>

⁶ Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) – Index rodovej rovnosti 2021: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/domain/money/SK>

Poslednou oblasťou, na ktorú bol Index rodovej rovnosti v EÚ v roku 2021 zameraný je oblasť zdravia.⁷ Konkrétne sa venoval zdravotnému stavu, zdravotnému správaniu a prístupu k zdravotným službám. V rámci tejto kategórie Slovenská republika dosiahla 85,5 bodu.⁸

Strategické dokumenty a materiály

Slovenská republika (ďalej len „SR“) v roku 2021 prijala viaceré záväzné dokumenty, ktoré významne ovplyvňujú rovnosť žien a mužov na Slovensku. V apríli 2021 to bola „Celoštátna stratégia rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021 - 2027“⁹. Opatrenia a aktivity sú zamerané na oblasti, ako sú: násilie páchané na ženách, šikanovanie, sexuálne obťažovanie, diskriminácia žien vo vzdelávaní, vede a výskume, diskriminácia zamestnaných žien a uchádzačiek o zamestnanie, rozdiely v odmeňovaní, neviditeľná práca, ženy a ich zastúpenie vo vedúcich pozíciách a zabezpečenie rovnosti žien a mužov na inštitucionálnej úrovni.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“) predložilo „Súhrnnú správu o stave rodovej rovnosti na Slovensku za rok 2020“¹⁰. V spolupráci s relevantnými rezortmi bola vypracovaná a vládou prijatá „Siedma periodická správa k Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien“.¹¹

Dňa 24. novembra 2021 vláda SR prijala „Ospravedlnenie sa za sterilizácie v rozpore s právom“¹², ktorého zámerom je v prvom rade vyjadriť ľútosť zo strany vlády SR v prípadoch, ktoré majú silný ľudsko-právny rozmer a ospravedlniť sa za sterilizácie v rozpore s právom, ktoré sa na území Slovenska realizovali v rokoch 1966 – 1989 a 1990 – 2004.

⁷ Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) – Index rodovej rovnosti 2021 - Zdravie:

<https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2021-health>

⁸ Európsky inštitút pre rodovú rovnosť (EIGE) – Index rodovej rovnosti 2021: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/domain/health/SK>

⁹ Schválené uznesením vlády SR č. 223 z 28. apríla 2021. <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25845/1>

¹⁰ Vláda SR vzala informatívny materiál na vedomie dňa 30. júna 2021.

<https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26205/1>

¹¹ Schválené uznesením vlády SR č. 372 z 30. júna 2021. <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26204/1>

¹² Schválené uznesením SR č. 674 z 24. novembra 2021. <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26642/1>

Taktiež MPSVR SR v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami a orgánmi štátnej a verejnej správy spracovalo „Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2022 – 2027“¹³, ktorý bol schválený uznesením vlády SR 12.1.2022. Akčný plán dopĺňa Celoštátnu stratégiu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021 – 2027. Stanovuje základ pre poskytovanie inštitucionálnej podpory ženám, ktoré sú obeťami násilia a ich deťom a zahŕňa posilnenie právneho a strategického rámca, podporu existujúcich a vytvorenie nových dostupných podporných služieb, vzdelávanie pre profesie zaoberajúce sa násilím páchaným na ženách (právo, medicína, psychológia, teológia atď.), primárnu prevenciu, ako aj monitorovanie a výskum.

Násilie na ženách a domáce násilie

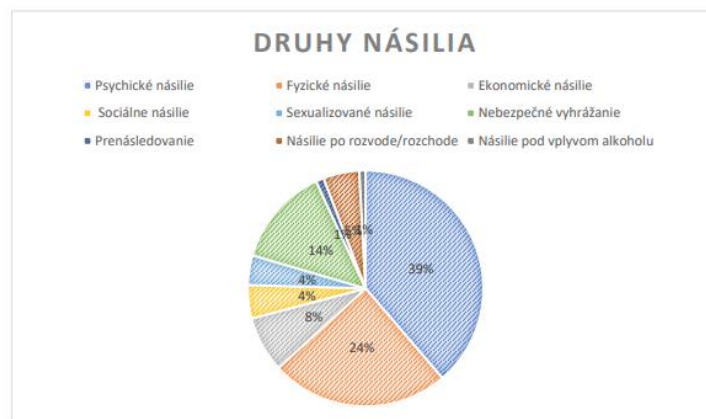
Národná linka pre ženy zažívajúce násilie

Z dôvodu šírenia koronavírusu Covid-19 na území SR ženy čelili vyššej pravdepodobnosti skúsenosti s násilím, čo sa odrazilo aj vo vyššej preťaženosti Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie (ďalej len „NLŽ“). V roku 2021 bolo NLŽ zaznamenaných 2466 prijatých hovorov. V porovnaní hovorov z roku 2021 od žien zažívajúcich násilie s rokom 2020 vidíme nárast o 8 %.¹⁴ Pandémia a s tým súvisiace nariadené opatrenia (napr. zákaz vychádzania, obmedzenie prevádzok a služieb a atď.) zapríčinili, že napriek snahe ochrany obyvateľstva, vznikalo väčšie riziko stresových situácií v zatvorených domácnostiach a násilia v rodinách. Uvoľňovaním opatrení ženy začali častejšie kontaktovať rôzne organizácie, čomu nasvedčuje aj nárast telefonátov na NLŽ.

NLŽ evidovala 860 hovorov od žien so skúsenosťou s násilím, čo predstavuje 24 % zo všetkých prichádzajúcich hovorov. Z toho 454 žien so skúsenosťou s násilím kontaktovalo linku po prvýkrát v roku 2021. Najčastejšie hovory od žien prichádzali z Bratislavského kraja. Vekové rozhranie volajúcich žien bolo 31 – 39 rokov. Ženy, ktoré kontaktovali NLŽ najčastejšie žili v násilnom vzťahu.

¹³ Schválené uznesením SR č. 12 z 12. januára 2022. <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26779/1>

¹⁴ Analýza dát vyplývajúcich z prevádzky Národnej linky pre ženy zažívajúce násilie za rok 2021, Mgr. Mária Víteková.

Zdroj: Štatistiky Národnej linky pre ženy zažívajúce násillie, vlastné spracovanie

15

Hovory prichádzali aj od ľudí z okolia ženy, ktorá zažívala násillie. Na NLŽ sa obrátilo 20 mužov, ktorí zažívali násillie, boli im poskytnuté kontakty na organizácie venujúce sa domácejmu násilliu.

Policajné štatistiky a justičné dáta

Podľa policajných štatistík v roku 2021 evidovala polícia 1413 záznamov o trestných činoch násillia a to v blízkych vzťahoch, čo predstavuje 17 % zníženie oproti roku 2020. Z evidencie vyplýva, že 721 prípadov sa týkalo domáceho násillia a 613 prípadov partnerského násillia na ženách. Násillie sa týkalo aj partnerského násillia na mužoch, čo predstavovalo 79 prípadov.¹⁶

¹⁵ Graf č.2 - Vplyv protipandemických opatrení COVID-19 na násillie páchané na ženách (Zuzana Očenášová, 2021) : <https://ivpr.gov.sk/vplyv-protipandemickych-opatreni-covid-19-na-nasillie-pachane-na-zenach-zuzana-ocenasova-2021/>

¹⁶ Analýza policajných a justičných dát v prípadoch partnerského a domáceho násillia za rok 2021 (Zuzana Očenášová, 2022) – Inštitút pre výskum práce a rodiny (gov.sk)

17

Najčastejšie evidovaným trestným činom bol § 360 trestného zákona nebezpečné vyhrážanie, predstavoval skoro polovicu zo všetkých evidovaných trestných činov a to 648 záznamov, dominoval vo všetkých typoch násilia v blízkych vzťahoch. Zo všetkých trestných činov nebezpečného vyhrážania bol pomer domáceho násilia a partnerského násilia skoro vyrovnaný. 36 záznamov bolo evidovaných v prípade partnerského násilia na mužoch.

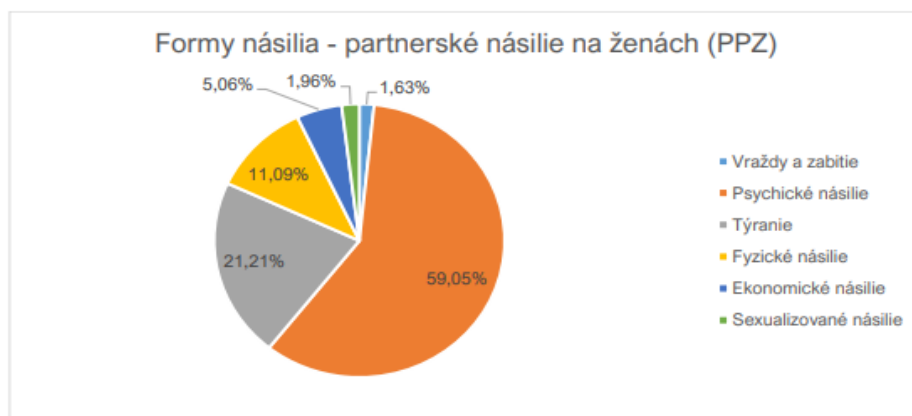
Zo štatistík ďalej vyplýva, že druhým najfrekvencovanejším skutkom pri domácom násilí bol § 212 trestného zákona krádež a to v 125 prípadoch a pri oboch typoch partnerského násilia týranie blízkej a zverenej osoby § 208. Podľa zistení sa najviac skutkov týrania týkalo partnerského násilia na ženách a to evidovanými 130 záznamami. Zaevidovalo sa aj 10 záznamov partnerského násilia na mužoch. Podľa zistení podľa formy násilia, v blízkych vzťahoch najviac prevládalo psychické násilie, 48 % sa udialo v rámci domáceho násilia, 47 % v rámci partnerského násilia na ženách. V roku 2021 bolo evidovaných 23 osôb, ktoré boli zabité alebo zavraždené blízkymi osobami. Z toho 44 % páchatel'ov bolo mužských partnerov. V ekonomickom násilí prevláda domáce násilie 78 % a pri týraní blízkej osoby a zverenej osoby partnerské násilie na ženách.

¹⁷ Analýza policajných a justičných dát v prípadoch partnerského a domáceho násilia za rok 2021 (Zuzana Očenášová, 2022) – Inštitút pre výskum práce a rodiny (gov.sk)

	Partnerské násilie na ženách	% zo všetkých vzťahov	Partnerské násilie na mužoch	% zo všetkých vzťahov	Domáce násilie	% zo všetkých vzťahov	SPOLU
Vraždy a zabitie	10	43,48 %	3	13,04 %	10	43,48 %	23
Fyzické násilie	68	45,64 %	14	9,40 %	67	44,97 %	149
Psychické násilie	362	46,65 %	40	5,15 %	374	48,20 %	776
Týranie blízkej osoby a zverenej osoby	130	55,79 %	10	4,29 %	93	39,91 %	233
Sexualizované násilie	12	36,36 %			21	63,64 %	33
Ekonomické násilie	31	15,58 %	12	6,03 %	156	78,39 %	199
SPOLU	613		79		721		

18

Policajné štatistiky zaevidovali tiež 613 prípadov partnerského násillia na ženách. Medzi najčastejšie formy páchaného násillia bolo psychické násillie. Výraznejšiu časť tvorilo s 84 % § 360 nebezpečné vyhrážanie. Najmenej evidencií sa týkalo partnerského násillia na mužoch.

19

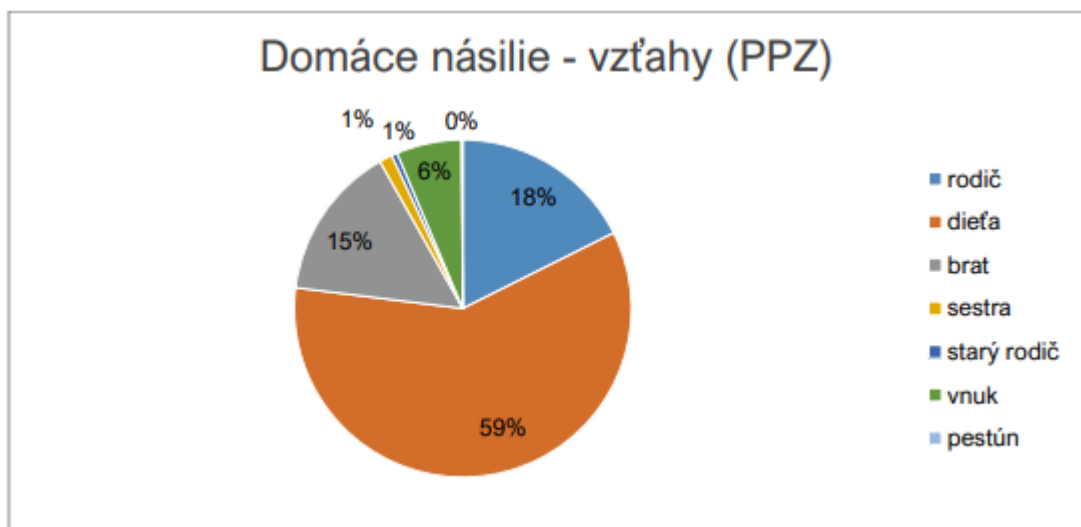
V oblasti domáceho násillia bolo evidovaných 721 prípadov. Väčšinou bol ako páchatel' uvedený dospelé dieťa poškodenej osoby, rodič, brat či vnúča. Išlo najmä o psychické – 56 % a ekonomické násillie – 24 %. V prípade násillia rodičov voči deťom išlo najmä o psychické násillie, potom o týranie. Psychické násillie predstavovalo 52 % zo všetkých prípadov domáceho násillia, kde išlo tiež najmä o trestný čin nebezpečného vyhrážania. Nasledovalo ekonomické násillie

¹⁸ Analýza policajných a justičných dát v prípadoch partnerského a domáceho násillia za rok 2021 (Zuzana Očenášová, 2022) – Inštitút pre výskum práce a rodiny (gov.sk), str.10

¹⁹ Analýza policajných a justičných dát v prípadoch partnerského a domáceho násillia za rok 2021 (Zuzana Očenášová, 2022) – Inštitút pre výskum práce a rodiny (gov.sk)

	Obet' žena alebo dievča	Obet' muž alebo chlapec	SPOLU
Páchateľ muž	1381	364	1745
Páchateľ žena	57	68	125
SPOLU	1438	432	

a týranie blízkej a zverenej osoby. V roku 2021 sa eviduje 10 zavraždených osôb príbuzným. Čo sa týka sexuálneho násillia, polícia eviduje 21 skutkov, ktoré sa týkali sexualizovaného násillia a z toho v 16 prípadoch sa jednalo o § 201 sexuálne zneužívanie detí.

20

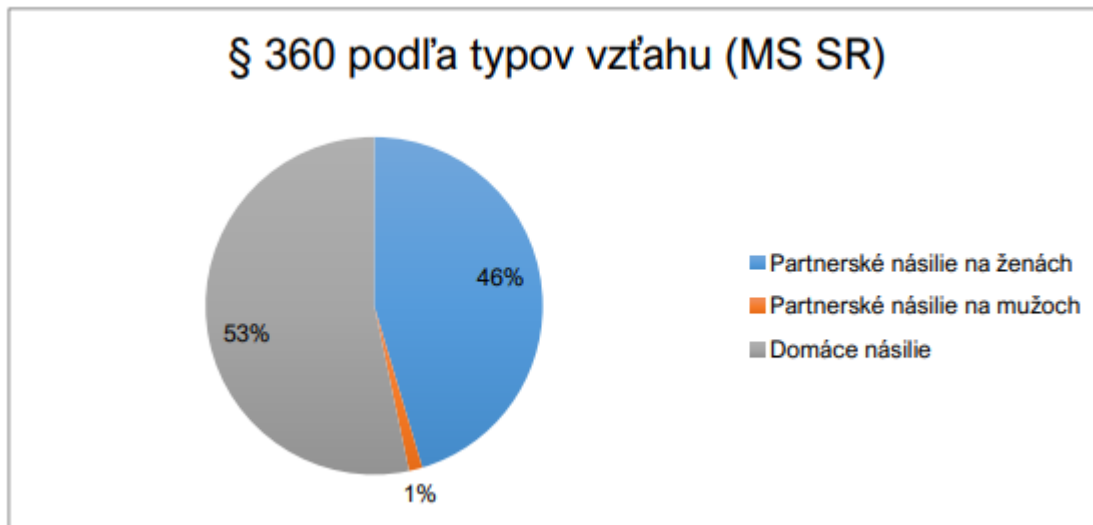
Ak sa pozrieme na justičné dáta, tie hovoria, že na Slovensku bolo odsúdených 2012 osôb za násillie páchané voči blízkym osobám. Z toho bolo 1052 prípadov, kde išlo o domáce násillie, v 920 prípadoch išlo o partnerské násillie na ženách a v 40 o partnerské násillie na mužoch. Tu sa dáta skoro zhodujú s policajnými. Pomer medzi partnerským a domácim násillím je skoro vyrovnaný, pričom pri partnerskom násillí výrazne prevažuje násillie páchané na ženách. 1870 osôb bolo odsúdených priamo súdom alebo v rámci schvaľovania dohody o vine a treste. Predstavovalo to 93 % mužov a 7 % žien. Iná situácia nastala naopak, kde pri obetiach prevládali ženy a dievčatá 77 % oproti 23 % mužov a chlapcov.

21

²⁰ Analýza policajných a justičných dát v prípadoch partnerského a domáceho násillia za rok 2021 (Zuzana Očenášová, 2022) – Inštitút pre výskum práce a rodiny (gov.sk)

²¹ Analýza policajných a justičných dát v prípadoch partnerského a domáceho násillia za rok 2021 (Zuzana Očenášová, 2022) – Inštitút pre výskum práce a rodiny (gov.sk).

Najvyššia miera odsúdenia bola pri domácom násilí, čo predstavovalo 94 %. Najviac trestov odňatia slobody bolo uložených v rámci domáceho násilia, čo predstavovalo 92 % z odsúdených. Podobne ako v policajných štatistikách, najčastejším trestným činom bol § 360 trestného zákona nebezpečné vyhrážanie a bolo zaň odsúdených 58 % páchatel'ov pri domácom násilí a partnerskom násilí na ženách.

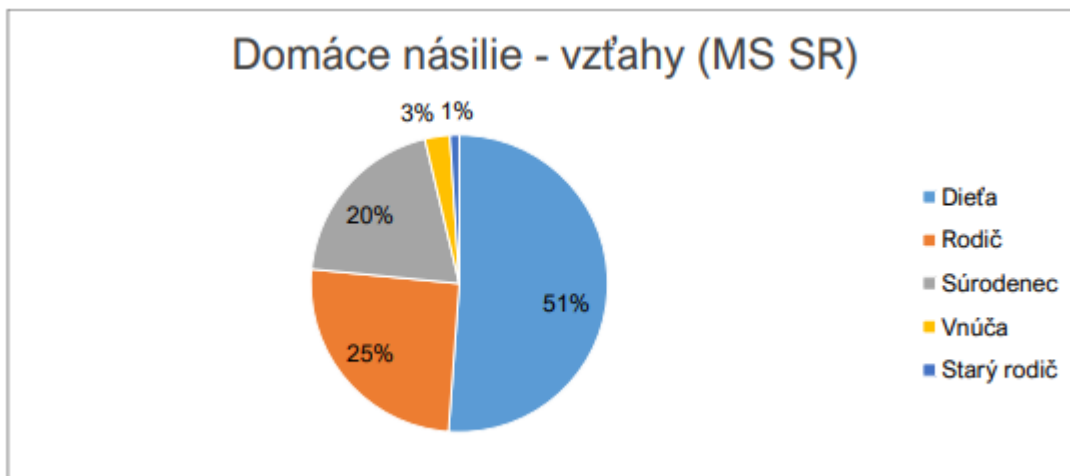
22

V justičných dátach o odsúdených mierne prevládajú prípady domáceho násilia, čo tvorilo 55 % oproti partnerskému násiliu na ženách - 44 %. Kde v prípade policajných dát bol pomer opačný, kde 56 % tvorilo partnerské násilie na ženách a 40 % domáce násilie.

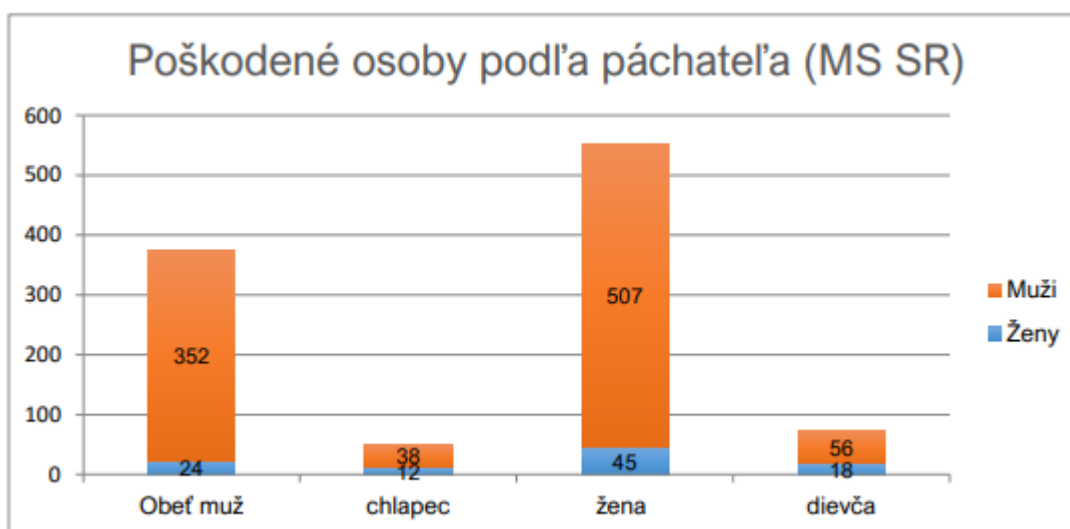
Dáta uvádzajú, že za trestné skutky súvisiace s partnerským násilím na ženách bolo súdených 920 mužov. Odsúdených alebo uznaných za vinných v rámci schválenia dohody o vine a treste bolo 92 % a 735 z nich súd uložil trest odňatia slobody. Rok 2021 eviduje odsúdených 14 mužov za vraždu alebo zabitie svojej partnerky a 19 mužov za sexualizované násilie. Prevládal trestný čin nebezpečného vyhrážania, 492 mužov, následne na to týranie blízkej a zverenej osoby, 99 mužov a ublíženie na zdraví podľa § 156, 89 mužov.

Za skutky súvisiace s domácim násilím bolo odsúdených 1052 osôb, z čoho 90 % tvorili muži a odsúdených bolo 897 mužov a 90 žien. Za vraždu a zabitie bolo odsúdených 26 osôb.

²² Analýza policajných a justičných dát v prípadoch partnerského a domáceho násilia za rok 2021 (Zuzana Očenášová, 2022) – Inštitút pre výskum práce a rodiny (gov.sk), str.14

23

24

Podľa grafu vyššie, tak ženy sa dopúšťali trestných činov voči svojim deťom a rodičom. Muži páchali najčastejšie násilie voči svojim rodičom, deťom a súrodencom. Najčastejšou obeťou domáceho násillia zo strany mužov boli ženy, predstavovalo to 53 %.

²³ Analýza policajných a justičných dát v prípadoch partnerského a domáceho násillia za rok 2021 (Zuzana Očenášová, 2022) – Inštitút pre výskum práce a rodiny (gov.sk),.

²⁴ Analýza policajných a justičných dát v prípadoch partnerského a domáceho násillia za rok 2021 (Zuzana Očenášová, 2022) – Inštitút pre výskum práce a rodiny (gov.sk)

Intervenčné centrá

Zákonom č. 217/2021 Z. z. zo dňa 7. mája 2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, z dielne Ministerstva spravodlivosti SR (ďalej len „MS SR“) bola zriadená sieť tzv. intervenčných centier. Tento model je založený na previazaní policajného zásahu s krízovou intervenciou a odbornou pomocou poskytnutou obeti alebo inej osobe ohrozenej domácim násilím bezprostredne po útoku a zásahu polície.

Polícia do 24 hodín po vykázaní násilnej osoby zo spoločného obydla informuje intervenčné centrum, a to následne do 72 hodín proaktívne kontaktuje obeť domáceho násillia a ponúkne jej odbornú pomoc. Medzi úlohy intervenčného centra patrí najmä vyhodnotenie hrozby nebezpečenstva ohrozenia života alebo zdravia a zostavenie bezpečnostného plánu. Toto vyhodnotenie zhodnotí efektivitu vykázaní a umožňuje stanovenie ďalšieho postupu, napr. presun obeť zo spoločného obydla, podanie návrhu na vydanie neodkladného opatrenia. Odborne spôsobilé osoby v odboroch psychológia, sociálna práca a právo pôsobiace v intervenčnom centre zabezpečia odbornú pomoc, sprevádzanie obeť v trestnom konaní ako aj jej právne zastupovanie. Zároveň intervenčné centrum pomáha obeť kontaktovať iné inštitúcie a riešiť osobnú situáciu aj vďaka psychosociálnej podpore a poradenstvu. Rozhodnutie využiť alebo nevyužiť tieto služby je v plnej miere ponechané na obeť.

Zároveň sa dá očakávať, že po nastavení systému intervenčných centier sa ochota vykázať násilnú osobu z obydla zvýši, pretože predpoklad riešenia prípadu bude podstatne vyšší ako je to v súčasnosti, keď sa počas lehoty vykázaní často prípad stagnuje a po uplynutí lehoty a návrate násilníka domáce násillie časom pokračuje rovnako ako predtým, čo demotivuje políciu využívať inštitút vykázaní. Zákon nadobudol účinnosť od 1. júla 2021.

MS SR následne na základe žiadostí od akreditovaných subjektov a rozhodnutia hodnotiacej komisie vykonalo zápis „intervenčné centrum“ pre 10 organizácií, ktoré zabezpečujú pokrytie celého územia SR. Všetky intervenčné centrá sú financované v rámci novej dotačnej schémy MS SR určenej špecificky pre ich činnosť.²⁵

Ďalej MS SR poskytlo v roku 2021 z dotačnej schémy na podporu činnosti 247 793 eur pre 12 subjektov poskytujúcich pomoc obeť rodovo podmieneného a domáceho násillia.

²⁵ Informácie o intervenčných centrách sú zverejnené na stránke MS SR <http://pomocpreobete.gov.sk>.

Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách

Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách (ďalej len „KMC“) v dôsledku dodržiavania protipandemických opatrení v roku 2021 prerušilo organizovanie aktivít primárnej prevencie, workshopy, semináre a ďalšie aktivity. Pre ženy zažívajúce násilie a ich deti epidemiologické opatrenia negatívne ovplyvnili dostupnosť a prístupnosť podporných služieb. V roku 2021 bolo KMC súčinné pri tvorbe systémových a legislatívnych úpravách (novela zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach, zákona č. 171/1993 Z. z. o policajnom zbore) či tvorbe strategických materiálov.

Zároveň KMC uskutočnilo 57 vzdelávacích podujatí, z toho 2 prezenčnou formou a 55 online formou. Realizovalo workshopy, ako napríklad workshopy pre pracovníkov a pracovníčky v oblasti poskytovania špecifických služieb pre ženy zažívajúce násilie, workshopy pre ostatné pomáhajúce profesie v oblasti ochrany a podpory žien zažívajúcich násilie.

KMC v spolupráci s Implementačnou Agentúrou (ďalej len „IA“) MPSVR SR v roku 2021 zorganizovalo online vzdelávacie aktivity pre pracovníkov a pracovníčky terénnej sociálnej práce (ďalej len „TSP“) a terénnej práce (ďalej len „TP“) „Prevencia násilia na ženách“. Vzdelávacie aktivity sa zameriavali najmä na oboznámenie účastníkov a účastníčok so základnými východiskami problematiky násilia na ženách, domáceho a partnerského násilia. V roku 2021 boli pripravované návrhy online kurzov o problematike násilia na ženách a aj špecializované tréningové programy na regionálnej úrovni. V rámci daných programov bola zorganizovaná online vzdelávacia aktivita k téme „Ako vyučovať o domácom násilí“ podľa metodického materiálu pre učiteľov a učiteľky Ako vyučovať o domácom násilí, IVPR, 2017 a ďalšia online vzdelávacia aktivita: „Odhad rizika nebezpečenstva násilia páchaného na ženách“. Aj na regionálnej úrovni sa konala v spolupráci s IA MPSVR SR online vzdelávacia aktivita pre pracovníkov a pracovníčky TSP/TP k téme: „Prevencia násilia na ženách“.

Zosúladenie práce a rodiny

Na finančnú podporu matiek a rodín počas tehotenstva vznikla od 1. apríla 2021 nová nemocenská dávka, tzv. „tehotenské“. Nárok na túto dávku im vzniká od začiatku 27. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu (13. týždeň tehotenstva) a zaniká dňom ukončenia tehotenstva. Výška tehotenského predstavuje 15% denného vymeriavacieho základu s tým, že výška nesmie byť nižšia

ako dávka určená z 10% maximálneho denného vymeriavacieho základu a vyššia ako dávka určená z maximálneho vymeriavacieho základu. Tehotenské sa poskytuje za dni. Mesačná výška tehotenského bola pre mesiac s 31 dňami v roku 2021 minimálne 222,6 eur a maximálne 333,90 eur.

Od 1. apríla 2021 stredné a vysoké školy priznajú a MPSVR SR vypláti po splnení zákonom stanovených podmienok tehotenské štipendium, a to: plnoletej tehotnej žiačke strednej školy, a tehotnej študentke vysokej školy, pričom toto tehotenské štipendium má slúžiť predovšetkým na pokrytie zvýšených výdavkov spojených so zdravotným stavom žiačky, resp. študentky, špeciálnych materiálnych potrieb a s prípravou na narodenie dieťaťa (napr. výdavky na stravu, ošatenie a pod.)

Od roku 2021 prebieha legislatívny proces, ktorým sa v SR bude zavádzať nový inštitút tzv. špeciálnej „otcovskej dovolenky“, t. j. možnosť pracovného voľna pre otcov po narodení dieťaťa v dĺžke 21 dní.^{26, 27}

Slovenská legislatíva uznáva význam priamej starostlivosti rodičov o deti, zvlášť v ranom veku, prostredníctvom rodičovskej dovolenky. Ekonomická situácia rodín a jednotlivcov však môže spôsobovať potrebu zaradiť sa do pracovného procesu pred využitím celého trvania rodičovskej dovolenky. Preto je významným nástrojom pre zosúladovanie rodinného a pracovného života aj dostupnosť miest v zariadeniach poskytovania starostlivosti o deti do 3 rokov veku dieťaťa.

V štatistických údajoch za rok 2020 verejní aj neverejní poskytovatelia sociálnych služieb uviedli 311 neuspokojených žiadostí o umiestnenie dieťaťa do zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov veku dieťaťa, na čo MPSVR SR reagovalo opatrením zvyšujúcim kapacitu jaslí o 378.²⁸ Zverejnené dáta z minulého roka zistili 604 neuspokojených žiadostí²⁹ a tak vzniká aj po navýšení potreba rozširovať kapacity. Podľa Štatistickej ročenky bolo k septembru 2021 na

²⁶ Legislatívny proces k transpozičnej novele smernice 2019/1158 z 20. júna 2019 o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami, ktorou sa zrušuje smernica Rady 2010/18/EÚ ešte nie je ukončený.

²⁷ Dňa 7. marca 2022 bolo predložené vláde SR nové znenie Návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, v ktorom sa navrhuje ustanoviť otcovské v rozsahu 2 týždňov

²⁸https://www.mpsvr.sk/files/slovensky/ministerstvo/analyticke-centrum/vyplnene/v10/sumar_v10-01_slovensko_2020.pdf

²⁹ <https://www.employment.gov.sk/sk/uvodna-stranka/informacie-media/aktuality/rezort-prace-zvysil-kapacity-jasliach-10-percent-vsetky-deti.html>

Slovensku spolu evidovaných 83 844 žiadostí o prijatie do materskej školy, z toho sa 17 431 žiadostiam o umiestnenie do materskej školy nevyhovelo.³⁰

Za účelom podpory zosúlad'ovania si Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (ďalej len „MZVEZ SR“) v roku 2021 v oblasti rovnosti žien a mužov vytvorilo pozíciu rezortnej koordinátorky pre postavenie žien, diverzitu a inklúziu (ďalej len „koordinátorka“).³¹ Medzi hlavné úlohy koordinátorky z oblasti postavenia žien, napr. patria:

- vyvíjať nové stimuly pre odbornú prípravu a rozvoj prostredníctvom zvyšovania kvalifikácie žien a poskytovania poradenstva a riešení v oblasti rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom v súlade s ich špecifickými potrebami, pričom opatrenia sa budú týkať aj mužov,
- v súčinnosti s osobným úradom navrhnuť konkrétne odporúčania v odhaľovaní podvedomých predsudkov pri výberových konaniach a predchádzať im adekvátnou prevenciou,
- konzultovať s ďalšími partnermi v štátnej správe SR, v súkromnom a mimovládnom sektore, ako aj so zahraničnými partnermi a vymieňať si informácie a skúsenosti v oblasti podpory rozmanitosti a inklúzie.

Trh práce a mzdový rozdiel

Posledné údaje Štatistického úradu SR (ďalej len „ŠÚ SR“) uvádzajú, že rozdiel v hrubej mesačnej mzde medzi ženami a mužmi v roku 2020 dosiahol sumu 262 eur (ženy v priemere zarábali 1198 Eur a muži 1460 Eur)³², pričom rozdiel v priemernej hrubej hodinovej mzde je na úrovni 18,4 %.³³ Pozorujeme významné rozdiely v týchto hodnotách podľa ekonomického sektora – v poľnohospodárstve sa rozdiel pohybuje na úrovni 5,8 % a na úradníckych pozíciách je to 9,7 %.³⁴ Na druhej strane, rozdiel na remeselníckych pozíciách dosahuje až 24,6 % a v službách a

30 https://www.cvtisr.sk/cvti-sr-vedecka-kniznica/informacie-o-skolstve/statistiky/statisticka-rocenka-publikacia/statisticka-rocenka-materske-skoly.html?page_id=9602

31 Do tejto funkcie bola menovaná veľvyslankyňa Mgr. Denisa Koterec Frelichová s účinnosťou od 1. novembra 2021.

32 Štatistický úrad, Ženy a muži v SR 2021, str. 54,55

33 Štatistický úrad, Ženy a muži v SR 2021, str. 174

34 Štatistický úrad, Ženy a muži v SR 2021, str. 61

obchode 26,4 %. ³⁵Vo vekovej skupine 25 - 29 rokov je rozdiel iba 9,7 %, na rozdiel od vekových skupín od 35 rokov vyššie, kde je už rozdiel nad priemernou hodnotou. ³⁶ U žien tvorí základná mzda väčší podiel z celkového zárobku a zásadnejší rozdiel sa prejavuje vo vyplácaných prémiech a odmenách, ženy ich mali o 45% nižšie v porovnaní s mužmi. ³⁷ Mzda žien sa nachádzala o 10,1 % pod celoslovenským priemerom, zatiaľ čo mzda mužov ho prevýšila o 9,5 %. ³⁸

Ženy patria častejšie medzi nízkopríjmové skupiny zamestnaných, t. j. ich hodinová mzda častejšie v porovnaní s mužmi nedosahuje ani 2/3 mediánu hodinovej mzdy v hospodárstve SR. Takisto platí, že u žien tvorí základná mzda väčší podiel z celkového zárobku.

Nižšia miera zamestnanosti a platová úroveň žien sa prejavuje aj v dôchodkovom veku. Na Slovensku bol k 31. decembru 2021 priemerný rozdiel v sume sólo starobného dôchodku žien a mužov podľa údajov Sociálnej poisťovne cca 100 eur. U dôchodcov boli ženy 1,5 násobne častejšie vystavené riziku chudoby ako muži.

Horizontálna a vertikálna segregácia na trhu práce označuje stav, kedy ženy pracujú v odlišných a často menej platených zamestnaniach ako muži (horizontálna) a pracujú na nižších pracovných pozíciách (vertikálna). Podľa Eurostatu napríklad pracuje vo vzdelávaní, zdravotníctve a sociálnej práci ž 28 % žien oproti 8 % mužov. Podiel žien v nepodnikateľskom sektore celkovo ³⁹ predstavuje 72 %, kým v podnikateľskom iba 42 %. 52 % populácie EÚ sú ženy, avšak reprezentujú len 17 % zo všetkých IKT špecialistov. Slovensko je pod priemerom EÚ, a u nás je tento pomer len 13,7 %. ⁴⁰

Podľa Inštitútu pre výskum práce a rodiny (ďalej len „IVPR“), v čase pandémie ochorenia Covid-19 muselo v SR denne zvýšiť starostlivosť a pomáhať viac deťom s učením až 46,3 % žien a 22,7 % mužov. Na domácich prácach sa denne v zvýšenej miere podieľalo 74,5 % žien a 63,6 % mužov. ⁴¹ U žien je riziko chudoby väčšie, najmä v prípade osamelých matiek a starších žien. Riziko chudoby sa zvyšuje v kombinácii s ďalšími znevýhodňujúcimi faktormi ako vek, zdravotné znevýhodnenie, etnicita, zloženie domácnosti, ale aj pôvod, teda či ide o ženy s migračnou

35 Štatistický úrad, Ženy a muži v SR 2021, str. 61

36 Štatistický úrad, Ženy a muži v SR 2021, str. 63

37 <https://slovak.statistics.sk/ExportPdf2/PdfExportSrvlt?Document=48682d65-e086-4050-b711-93dac13b6c20>

38 Štatistický úrad, Ženy a muži v SR 2021

39 <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021/domain/work/SK>

40 <https://www.mirri.gov.sk/sekcie/informatizacia/narodne-iniciativy/zeny-v-it/index.html>

41 Inštitút pre výskum práce a rodiny: Prieskum životnej situácie počas pandémie COVID-19. [online]. Dostupné na: https://www.totojerovnost.eu/downloads/Prieskum_zivotnej_situacie_pocas_pandemie_COVID19.pdf Údaje boli získané: 21.04.2021.

skúsenosťou. Podľa posledných dostupných dát za rok 2020 miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia jednorodičovských rodín bola 33,9 % a miera rizika príjmovej chudoby žien 11,7 %.⁴²

V dôsledku protipandemických opatrení prepúšťali zamestnancov v najväčšej miere práve služby, kde sú zamestnané najmä ženy.⁴³ Týkalo sa to odvetví ubytovacích a stravovacích služieb, či umenia, rekreácie a zábavy. Najvyšší rast nezamestnanosti bol vo februári 2021, skoro dvojnásobok oproti rovnakému mesiacu v roku 2020. Odvetvie umenia, rekreácie a zábavy zaznamenalo pokles zamestnanosti žien na 81 %. O prácu prišli aj tí, ktorí pracovali v tzv. prekérnych prácach. Stratou práce boli postihnuté aj tie ženy, ktoré majú deti do 11 rokov. Niekoľko mesiacov počas pandémie boli zavreté materské školy i prvé stupne základných škôl. V takomto prípade, ak si nebolo možné zosúladiť prácu so starostlivosťou o deti, boli ženy nútené ísť na tzv. pandemické ošetrovné. Pandemické ošetrovné bolo tiež nástrojom podpory rodín počas pandémie Covid-19.⁴⁴

IVPR uskutočnilo pri príležitosti Dňa rovnosti v odmeňovaní online diskusiu Cesty k rovnosti v odmeňovaní žien a mužov, ktorá bola zameraná na nasledovné témy:

- čo je to mzdový rozdiel medzi ženami a mužmi a ako je možné, že i napriek dobre nastavenej legislatíve v roku 2021 na Slovensku ženy stále zarábajú v priemere o 18 % menej;
- ako sa dá rozdiel v odmeňovaní vysvetliť a či ženy a muži na rovnakých pozíciách zarábajú odlišné odmeny;
- čo nám o tejto problematike hovoria aktuálne európske i slovenské dáta a výskumy;
- ako vďaka veľkému podielu neplatennej práce v domácnosti ženy vypadávajú z pracovného života a zarábajú menej a prečo stále málo žien pracuje na manažérskych pozíciách;
- ako na nerovnosť v odmeňovaní vplyva sexuálne obťažovanie a diskriminácia žien na pracovisku.

Diskriminácia

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej len „SNSLP“) v roku 2021 evidovalo spolu 131 podnetov, v rámci ktorých klientky a klienti namietali nedodržanie zásady rovnakého zaobchádzania, resp. porušenie zákazu diskriminácie, pričom 8 podnetov sa týkalo diskriminácie z

⁴² EU SILC 2020 - Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia, Ústredie ŠÚ SR

⁴³ Hrivňák T. a Kerekeš D. 2021, Vplyv protipandemických opatrení Covid-19 na násilie páchané na ženách, IVPR

⁴⁴ Vplyv protipandemických opatrení Covid-19 na násilie páchané na ženách, IVPR

dôvodu pohlavia a len jeden vyhodnotilo SNSLP ako dôvodný, t.j. konštatovalo diskrimináciu v zmysle ustanovení zákona č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tzv. antidiskriminačný zákon).⁴⁵

Národný inšpektorát práce vypracoval „Informatívnu správu o diskriminácii a rodovej rovnosti v pracovnoprávných vzťahoch za rok 2021“⁴⁶, v rámci ktorej informuje o stave v oblasti rovnakého zaobchádzania so zamestnankyňami a zamestnancami a rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v pracovnoprávných vzťahoch za dané časové obdobie. Celkovo bolo doručených orgánom inšpekcie práce 217 podaní, ktoré podľa ich autoriek a autorov poukazovali na porušenie zásady rovnakého zaobchádzania a na diskrimináciu. Medzi najčastejšie témy podaní v oblasti diskriminácie patrili: bossing na pracovisku, šikanovanie, ohováranie, zastrašovanie, nekompetentné správanie nadriadených, mobbing na pracovisku, staffing, nerovnaké zaobchádzanie v odmeňovaní a iné. Hoci bol celkový počet doručených podaní nižší ako v roku 2020 (252), napriek tomu celkový počet zistených porušení § 13⁴⁷ (34) a § 119a Mzda za rovnakú prácu a za prácu rovnakej hodnoty (37) Zákonníka práce bol v konečnom dôsledku vyšší.⁴⁸

Obťažovanie

SNSLP vypracovalo komparatívnu právnu analýzu porušenia zákazu diskriminácie vo forme sexuálneho obťažovania v rámci členských krajín Európskej únie.⁴⁹ Zo záverov vyplýva, že obeťami diskriminácie vo forme sexuálneho obťažovania sú najmä ženy. Ďalším osobitne zaujímavým poznatkom je skutočnosť, že sexuálne obťažovanie predstavuje mimoriadne ťažko preukázateľnú formu diskriminácie. V nadväznosti na analýzu, zverejnilo metodický prevenčný mechanizmus pre zamestnávateľov vo vzťahu k predchádzaniu diskriminácie vo forme sexuálneho

⁴⁵ Podklad zaslaný SNSLP

⁴⁶ <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2022/04/Informativna-sprava-o-diskriminacii-a-rodovej-rovnosti-v-pracovnopravnych-vztahoch-za-rok-2021.pdf>

⁴⁷ <https://www.zakonypreludi.sk/zz/2001-311>

⁴⁸ <https://www.ip.gov.sk/wp-content/uploads/2022/04/Informativna-sprava-o-diskriminacii-a-rodovej-rovnosti-v-pracovnopravnych-vztahoch-za-rok-2021.pdf>

⁴⁹ <http://www.snslp.sk/wp-content/uploads/Diskriminacia-vo-forme-sexualneho-obtazovania.pdf>

obťažovania na pracoviskách.⁵⁰ Jeho obsahom je 10 zásad pomoci obetiam sexuálneho obťažovania na pracoviskách.⁵¹

Zároveň v roku 2021 SNSLP realizovalo analýzu mediálnych výstupov za rok 2020, a to k problému zobrazovania sexuálneho obťažovania. Analýza mediálnych výstupov „Zobrazovanie sexuálneho obťažovania v médiách: Mediálny monitoring za rok 2020“, ⁵² je výsledkom spracovania datasetu 694 mediálnych výstupov zo 44 médií za rok 2020. Závbery analýzy poukazujú predovšetkým na nedostatočný akcent na sexuálne obťažovanie ako systémový problém v spoločnosti, či ako symptóm rodovej nerovnosti v spoločnosti. Zároveň identifikuje, že niektoré formy sexuálneho obťažovania sú v mediálnom priestore tzv. „neviditeľné“, čo môže taktiež napomáhať skresľovaniu predstáv verejnosti o komplexnosti problematiky sexuálneho obťažovania. SNSLP preto aj touto publikáciou apeluje na dôležitosť výraznejšej prítomnosti ľudskoprávneho rámca pri informovaní o tejto problematike.⁵³

IVPR v rámci národného projektu „Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie“ ako súčasť svojich výstupov vydalo správu z výskumu „Sexuálne obťažovanie na vysokých školách“, ⁵⁴ ktorá sa majoritne zameriava na skúsenosti študentiek a študentov vysokých škôl so sexuálnym obťažovaním na Slovensku. IVPR oslovilo 109 fakúlt, z čoho 50 z nich súhlasilo s účasťou na výskume. Avšak vzhľadom na pandemickú situáciu a s tým spojené prerušenie výučby, sa podarilo navštíviť 33 z potvrdených fakúlt. Celkovo vyplnilo dotazník 1621 študentiek a študentov, pričom z dôvodu nedbanlivého vyplňania dotazníka bolo vylúčených 155 osôb. V rámci výskumnej vzorky uviedlo až 76,23 % ľudí, že zažili aspoň jednu z foriem obťažovania. Zároveň vo väčšine foriem sexuálneho obťažovania nebol zaznamenaný signifikantný rozdiel medzi pohlaviami.⁵⁵

⁵⁰ <https://www.snslp.sk/aktuality/desat-zasad-pomoci-obetiam-obtazovania-na-pracovisku/>

⁵¹ Podklad zaslaný SNSLP

⁵² <http://www.snslp.sk/aktuality/ako-media-komunikuju-o-sexualnom-obtazovani/>

⁵³ Podklad zaslaný SNSLP

⁵⁴ <https://www.totojerovnost.eu/index.php/2021/02/11/tlacova-sprava-sexualne-obtazovanie-na-slovenskych-vysokych-skolach/>

⁵⁵ <https://www.totojerovnost.eu/index.php/2021/02/11/tlacova-sprava-sexualne-obtazovanie-na-slovenskych-vysokych-skolach/>

Projekty

Zlepšenie ochrany práv obetí - posilnenie kapacít a postupov boja proti násiliu na ženách a domácemu násiliu⁵⁶

V roku 2021 KMC začalo realizovať multiinštitucionálny projekt podporený z Nórskeho finančného mechanizmu 2014-2019 „Zlepšenie ochrany práv obetí - posilnenie kapacít a postupov boja proti násiliu na ženách a domácemu násiliu“. Projekt prispieva k prehĺbeniu partnerskej spolupráce medzi KMC – IVPR, Prezídiom Policajného zboru Slovenskej republiky, Akadémiou Policajného zboru v Bratislave a Zborom väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky. Cieľom projektu je potrebná a primeraná systémová odozva pri prevencii sekundárnej a opakovanej viktimizácie na základe interdisciplinárneho prístupu. Bilaterálny partner projektu - Nórske centrum pre štúdie násilia a traumatického stresu prispeje k posilneniu úlohy KMC ako aktéra poskytujúceho faktami podloženú metodickú podporu v oblasti prevencie násilia na ženách.

Národný projekt Rodová rovnosť na pracovisku⁵⁷

V rámci implementácie národného projektu boli doposiaľ spracované koncepčné, metodické a analytické dokumenty, ktoré reagujú na všetky aspekty zavádzania opatrení na podporu zosúlad'ovania súkromného, pracovného a rodinného života (kontext, dôvody, možnosti, ciele, aktéri a odporúčania) a predstavujú tak rámcové dokumenty pre zavádzanie opatrení do praxe.

Základným a strategickým dokumentom je „Koncepcia pre zosúlad'ovanie súkromného, rodinného a pracovného života“⁵⁸. V rámci tohto dokumentu bol zanalyzovaný východiskový stav problematiky zosúlad'ovania súkromného, rodinného a pracovného života na Slovensku, analýza právnych úprav súvisiacich s problematikou, ako aj komparácia národnej právnej úpravy či národných strategických dokumentov so zahraničnými. V nadväznosti na analytickú časť, autorky spracovali súbor odporúčaní na podporu zosúladenia súkromného, rodinného

⁵⁶ <https://ivpr.gov.sk/ine-vyskumne-aktivity/zlepsenie-ochrany-zaujmov-obeti-posilnenie-kapacit-a-postupov-boja-proti-nasiliu-na-zenach-a-domacemu-nasiliu/>

⁵⁷ Národný projekt Rodová rovnosť na pracovisku - MPSVR SR: <https://www.employment.gov.sk/narodny-projekt-rodova-rovnost-pracovisku/>

⁵⁸ BÚTOROVÁ, E., ČÁBI, V., HRICKOVÁ, S., NEVICKÁ, D. 2021. *Koncepcia pre zosúlad'ovanie súkromného, rodinného a pracovného života*. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (zatiaľ nepublikované).

a pracovného života zamestnancov a zamestnankýň. Odporúčania sú delené do dvoch kategórií, a to na:

- a) okamžite aplikovateľné,
- b) aplikovateľnosť závislá od novelizácií príslušných právnych predpisov.

Okamžite aplikovateľné odporúčania sú zamerané najmä na podporu zamestnancov a zamestnankýň s rodičovskými povinnosťami (napr. formou rekvalifikácie zamestnancov a zamestnankýň na materskej alebo rodičovskej dovolenke prezenčnou, alebo online formou; ponukou podporných služieb pre zamestnancov a zamestnankyne s rodičovskými povinnosťami; zvýšenie zamestnanosti a príjmovej sebestačnosti pomocou pracovných miest na dobu určitú, kratší pracovný čas a prostredníctvom dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru) ďalej na osvetu a podporu intenzívnejšie využívania flexibilných foriem práce, ktoré už dnes Zákonník práce pozná; zjednodušenie prístupu k úprave času a zníženie byrokracie pre rodičov a opatrovateľov; podporu zapojenia oboch rodičov pri starostlivosti o dieťa (prestávka na dojčenie pre oboch rodičov dieťaťa⁵⁹); podporu rovnosti žien a mužov na pracovisku.

Prevenencia a eliminácia rodovej diskriminácie⁶⁰

Hlavným cieľom projektu je zabezpečiť poradenskú činnosť v oblasti násillia páchaného na ženách a posilnenia odborných kapacít IVPR v oblasti odstraňovania diskriminácie z hľadiska pohlavia. Taktiež zabezpečiť koordinované úsilie inštitúcií verejnej správy, ako aj neverejných subjektov, predchádzať násilliu páchanom na ženách, znižovať ho a účinne podporovať a ochraňovať osoby, ktoré takéto násillie zažívajú.

Národný projekt tvoria dve hlavné aktivity: 1) podpora účinných mechanizmov na odstraňovanie rodovej diskriminácie a 2) podpora rozvoja služieb a opatrení pre obeť násillia, najmä pre ženy. Súčasťou tejto aktivity je Národná linka pre ženy zažívajúce násillie, ktorá poskytuje 24-hodinovú krízovú podporu.

⁵⁹ Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-104/09 Pedro Manuel Roca Alvarez v Sesa Start Espana ETT SA

⁶⁰ <https://ivpr.gov.sk/perd/>

Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť⁶¹

Projekt od roku 2017 realizuje Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“) prostredníctvom odboru prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR (ďalej len „OPK KMV SR“). V rámci projektu boli vytvorené informačné kancelárie pre obeť trestných činov, ktoré sú situované na okresných úradoch/klientských centrách v sídlach krajov. V nadväznosti na plnenie úlohy č. 50 z Programového vyhlásenia vlády SR rozpracovaného na podmienky MV SR bola sieť informačných kancelárií rozšírená o detašované pracoviská, ktoré sú umiestnené na okresných úradoch/klientských centrách vo vybraných okresných mestách – Malacky, Levice, Dunajská Streda, Prievidza, Lučenec, Ružomberok, Poprad a Košice. Úlohou informačných kancelárií a ich detašovaných pracovísk je poskytovanie základných informácií obetiam trestných činov a to aj v závislosti od ich postavenia v trestnom konaní, sprostredkovanie služieb v oblasti právneho usmernenia a podpory, psychologického a sociálneho poradenstva a nasmerovanie, prípadne aj poskytnutie pomoci s nadviazaním kontaktu so subjektom poskytujúcim odbornú a nadväznú pomoc obetiam. V hodnotenom období bola v prípade domáceho násillia pomoc prostredníctvom informačných kancelárií a ich detašovaných pracovísk poskytnutá v celkovom počte 249 obetiam, z toho v 201 prípadoch bola obeťou žena a v 48 prípadoch bol obeťou muž. Pracovníci informačných kancelárií zároveň uskutočňujú preventívne aktivity so zameraním na vybrané témy v oblasti prevencie kriminality, napríklad „Týraní seniori“, „Prevencia obchodovania s ľuďmi“.

V roku 2021 OPK KMV SR v rámci projektu pokračoval s činnosťou regionálnych platforiem pre pomoc obetiam trestných činov (ďalej len „regionálne platformy“), ktoré sú budované na úrovni jednotlivých krajov zvlášť, pričom členmi regionálnych platforiem sú zástupcovia orgánov činných v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“), zástupcovia samosprávy, neziskového, súkromného sektora, zdravotníckych subjektov, prípadne vzdelávacích inštitúcií pôsobiach na regionálnej, krajskej úrovni. V hodnotenom období sa uskutočnili dve oficiálne kolá zasadnutí regionálnych platforiem, v celkovom počte 16 zasadnutí. Medzi hlavnými témami

⁶¹ Projekt je realizovaný v rámci Operačného programu Efektívna verejná správa s finančnou podporou z Európskeho sociálneho fondu. Bližšie informácie o projekte a informačných kanceláriách vrátane kontaktov sú dostupné na nasledovných odkazoch: <https://www.minv.sk/?narodny-projekt-zlepsenie-pristupu-obeti-trestnych-cinov-k-sluzbam-a-vytvorenie-kontaktnych-bodov-pre-obete-o-projekte> a <https://prevenciakriminality.sk/p/potrebujem-pomoc>.

oficiálnych zasadnutí bola pozornosť venovaná aj téme „Stupňujúce sa domáce násilie v čase pandémie“, a to v kontexte uskutočnenia regionálnej platformy na úrovni Žilinského kraja.

V roku 2021 OPK KMV SR vytvoril v rámci projektu aj informačnú brožúru pre verejnosť s názvom „Domáce násilie“⁶².

Dotácie

Paragraf 9a zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti MPSVR SR ustanovuje Dotácie na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí. Dotácie je možné poskytnúť na nasledovné činnosti a aktivity: podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí a podporu zásady rovnakého zaobchádzania; odstraňovanie rozdielov v odmeňovaní žien a mužov; podporu zosúladenia rodinného a pracovného života; podporu prorodinných opatrení na pracovisku; podporu výkonu rodičovských práv a povinností; predchádzanie chudoby jednotlivcov a rodín; predchádzanie a podporu riešenia domáceho násillia a iného ohrozenia správaním iných fyzických osôb. V roku 2021 MPSVR SR prijalo 14 žiadostí a poskytlo 113 020 eur.⁶³

MS SR každoročne podporuje mimovládne organizácie vrátane organizácií pôsobiacich v oblasti rovnosti žien a mužov, práv žien a násillia páchaného na ženách v rámci dotačnej schémy na podporu ľudských práv. V roku 2021 MS SR schválilo 6 takýchto projektov a poskytlo im dotácie v celkovej výške 154 830 eur.

Dňa 14. mája 2021 Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR, vyhlásilo výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na podporu intervenčných tímov na miestnej úrovni v oblasti služieb pre obe domáceho a rodovo podmieneného násillia vrátane detí (DGV02) v rámci programu Domáce a rodovo podmienené násillie. Výzva bola uzatvorená 16. septembra 2021. Predložených bolo celkovo 10 žiadostí o projekt v celkovej výške 5 160 757 eur. V rámci výzvy bolo podporených šesť projektov v celkovej výške projektového grantu 3 178 194 eur.⁶⁴

Na pomoc obetiam domáceho násillia a ich deťom bolo prostredníctvom Rezervy predsedu vlády SR vyčlenených 3 mil. eur.⁶⁵ Účelom bolo poskytnúť dotáciu subjektom poskytujúcim

⁶² Brožúra a ďalšie informačné materiály z dielne OPK KMV SR sú dostupné na odkaze: <https://www.minv.sk/?brozury-a-letaky>.

⁶³ <https://www.employment.gov.sk/files/sk/ministerstvo/poskytovanie-dotacii/archiv/poskytovanie-dotacii-roku-2021/schvalene-dotacie-2021/2021-dotacie-9abc-tabulka-schvalene-ziadosti-zverejnenie.pdf>

⁶⁴ <https://www.eeagrants.sk/novinky/program-domace-a-rodovo-podmienene-nasilie-vysledky-vyzvy-dgv02/>

⁶⁵ <https://www.vlada.gov.sk/premier-uvolnil-3-miliony-eur-pre-centra-pre-obe-domaceho-nasilia/>

pobytové/ambulantné služby obetiam domáceho násilia a ich deťom na pokrytie nevyhnutných výdavkov v roku 2021. Celkovo bolo na Úrad vlády SR doručených 43 žiadostí v požadovanej celkovej sume 1 587 739,29 eur. Oprávnených žiadateľov bolo 38 v celkovej výške pridelených finančných prostriedkov 1 424 811,20 eur.

Súhrn indikátorov rovnosti medzi ženami a mužmi

Súhrn indikátorov rovnosť žien a mužov						
Indikátor	Ženy		Muži		Rozdiel ⁺	
	SK	EU28	SK	EU28	SK	EU28
Trh práce						
Miera zamestnanosti	70,4	67,7	78,9	78,5	8,5	10,8
(v %, 20-64 rokov, 2020, Eurostat)						
Miera zamestnanosti	65,6	63,4	73,3	73,3	7,7	9,9
(v%, 15-64 rokov, 2020, Eurostat)						
Miera zamestnanosti mladých	15,8	30,3	25,6	35,0	9,8	4,7
(v%, 15-24 rokov, 2020, Eurostat)						
Miera zamestnanosti starších	57,3	54,3	64,3	67,0	6,5	12,7
(v%, 55-64 rokov, 2020, Eurostat)						
Miera nezamestnanosti	7,0	7,4	6,7	6,7	-0,7	-0,7
(v%, všetky vekové skupiny, 2020, Eurostat)						
Miera nezamestnanosti mladých	22,0	16,7	19,8	16,5	-2,9	0,2
(v%, 15-24 rokov, 2020, Eurostat)						
Príjem a vzdelanie						
Mzdový rozdiel medzi ženami a mužmi					15,8	13
(v % hodinovej hrubej mzdy, 2020, Eurostat)						
Podiel populácie vo veku 30 – 34 rokov s vysokoškolským vzdelaním (v%; ISCED 5-8, 2019, Eurostat)	49,9	46,1	30,0	36,0	-19,9	-10,1
Skorý odchod zo vzdelávania – populácia vo veku 18 – 24 rokov s nižším ako stredoškolským vzdelaním	7,4	8,0	7,7	11,8	0,3	3,8
(v%; ISCED 0-2, 2020, Eurostat)						
Mladí ľudia vo veku 15 – 24 rokov mimo zamestnania i vzdelávania – NEET (v %, 2021, Eurostat)	11,6	11,1	9,7	11,0	-1,9	-0,1

Chudoba						
Miera rizika príjmovej chudoby	11,7	17,8	11,1	16,3	-0,6	-1,5
(v %, 2020, Eurostat)						
Miera rizika príjmovej chudoby starších	10,9	19,6	7,3	14,2	-3,6	-5,4
(v %, 65 a viac rokov, 2019, Eurostat)						
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia jednorodičovských rodín					33,9	32,1
(v %, najmenej 1 dieťa, 2020, Eurostat) ***						
Podiel ľudí žijúcich v domácnostiach s nízkou intenzitou práce	4,0	8,9	4,6	8,1	0,6	-0,8
(v %, populácia 0 – 59 rokov, 2020, Eurostat)						
Miera pretrvávajúcej príjmovej chudoby	n.a.	11,7	n.a.	10,2	n.a.	-1,5
(v %, 2018, Eurostat)						
Miera závažnej materiálnej deprivácie	8,1	5,6	7,6	5,3	-0,5	-0,3
(v %, 2020, Eurostat)						
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia	17	22,3	15,7	20,4	-1,3	-1,7
(v %, 2019, Eurostat)						
Miera rizika chudoby alebo sociálneho vylúčenia starších	17	22,3	12,9	18,2	-4,1	-4,5
(v %, 55+ rokov, 2020, Eurostat)						
Demografia						
Stredná dĺžka života pri narodení	80,4	n.a.	73,5	n.a.	-6,9	n.a.
(v rokoch, 2019, Eurostat)						
Stredná dĺžka života pri narodení v zdraví	56,3	65,1	56	64,2	-0,3	-0,9
(v rokoch, 2019, Eurostat)						
Rozhodovanie						
Politická participácia na európskej úrovni	21,4	39,1	78,6	60,5	57,2	21,8
(v %, Európsky parlament, 2020, EP/EIGE**)						
Politická participácia na národnej úrovni	21,8	32,8	78,2	67,2	56,4	34,4
(v %, národné parlamenty, 2020, NR SR/EIGE**)						

Politická participácia v národných vládach	19,8	32,6	80,2	67,4	60,4	34,8
(v %, 2020, vláda SR/EIGE**)						
Politická participácia na regionálnej úrovni - vo vedení regionálnych zastupiteľstiev (v %, 2020, EIGE**)	12,5	14,3	87,5	85,7	75	71,4
Politická participácia na regionálnej úrovni – zastúpenie v krajských/regionálnych zastupiteľstvách	13,9	34,6	86,1	65,4	72,2	30,8
(v %, 2020, EIGE**)						
Politická participácia na úrovni miest a obcí – primátori/-ky a starostovia/-tky (v %, 2018, ŠÚ SR)	25,5		74,5		49,0	
Politická participácia – vedenie politických strán s najmenej 5 % miest v národných parlamentoch (v %, 2020, EIGE**)	16,7	26,1	83,3	73,9	66,6	47,8
Miera participácie na riadení v najväčších firmách kótovaných na burze (vedúci pracovníci/pracovníčky v %, 2021, EIGE**)	25,0	30,0	75,0	70,0	50,0	40,0
Skladba Najvyššieho súdu, členenie podľa pohlavia (v %, 2019, NS SR/EIGE**)	50,6	41,5	49,4	58,5	-1,2	17
INDEX RODOVEJ ROVNOSTI					56	68
(v %, 2021, EIGE**)						
Poznámky: * Rozdiel = hodnoty mužov mínus hodnoty žien v percentuálnych bodoch (p. b.), ak nie je uvedené inak. * European Commission, 2019: 2019 Report on equality between women and men in the EU. **Európsky inštitút rodovej rovnosti (European Institute for Gender Equality, http://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs) ***Ide o údaj za všetky domácnosti daného zloženia (bez triedenia podľa pohlavia)						

Zoznam skratiek

EÚ	Európska únia
IA MPSVR SR	Implementačná Agentúra Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
IVPR	Inštitút pre výskum práce a rodiny
KMC	Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násilia na ženách
koordinátorka	rezortná koordinátorka MZVEZ SR pre postavenie žien, diverzitu a inklúziu
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MS SR	Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZVEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
NLŽ	Národná linka pre ženy zažívajúce násilie
OPK KMV SR	Odbor prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR
SNSLP	Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
SR	Slovenská republika
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TP	Terénna práca
TSP	Terénna sociálna práca